

วิธีการและกลไกกระตุ้นเศรษฐกิจ...อีกครั้ง

บ เป็นที่น่าใจที่งบประมาณการกระตุ้นเศรษฐกิจผ่านไป ได้ ถัดไปก็จะเป็นการสิ้นเปลืองเงินให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

การปรึกษาหารือระหว่างนักวิชาการของแผนงานสร้างเสริมการเรียนรู้กับสถาบันอุดมศึกษาไทยเพื่อการพัฒนา นโยบายสาธารณะที่ดี ซึ่งสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เป็นผู้สนับสนุนกับนักวิชาการของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เมื่อเร็วๆ นี้ได้ชี้ให้เห็นว่าประเด็นสำคัญของการกระตุ้นเศรษฐกิจไม่ได้อยู่ที่วิธีการแต่อย่างใดแต่ขึ้นอยู่กับกลไกและกระบวนการด้วย

ความล้มเหลวที่ผ่านมาของรัฐบาลก็คือ กลไกการกระจายงบประมาณมีต้นทุนสูงหรือรั่วไหลมาก (เช่น สเปคออกแบบไว้ว่าจะซื้อต้นไม้สูง 2 เมตร ถึงเวลาปลูกกลายเป็นต้นกล้าสูงแค่ครึ่งเมตร) และการกระตุ้นเศรษฐกิจอาจไปทำลายทุนสังคมดั้งเดิม

มาสู่กันว่าหลักการเลือกวิธีการในการกระตุ้นเศรษฐกิจที่ต้นทุนต่ำจะเป็นอย่างไร

ท ึ่ง การใช้กลไกตลาดที่มีอยู่น่าจะดีกว่าการใช้มาตรการการปันส่วนของรัฐ (ซึ่งจะมีคนบางกลุ่มเท่านั้นที่ได้) และการแจกเงิน เพราะอุปสงค์อุปโภคบริโภคน่าจะดีกว่าการแจกเงิน เพราะอุปสงค์อุปโภคบริโภคจะดีกว่าการแจกเงิน การใช้จ่ายเงินของรัฐในการแจกสวัสดิการอุปโภคบริโภคไปซื้อสินค้า เช่น สินค้าอุปโภคบริโภค (ซื้อที่ไหนก็ได้) แทนที่จะรับเป็นเงินที่ต้องมีการจัดซื้อ จัดใส่ถุงหรือแจกเป็นซองที่เขาอาจไม่ต้องการ (ยังไม่แน่ว่าอาจจะเจอของเสื่อมของหมดอายุได้อีก)

อุปสงค์นี้ชี้ว่าได้ใช้ข้ออ้างของจริงมากกว่าการได้รับเงินด้วยซ้ำ เพราะชาวบ้านเก็บไว้ไม่ได้ ต้องนำไปเลือกซื้อข้าวของ (ตามใจชอบ) และก็ต้องใช้ก่อนที่อุปสงค์จะหมดอายุด้วย สำหรับอุปสงค์นี้ก็กำหนดให้ปรับได้ที่อำเภอ โดยนำบัตรประจำตัวประชาชนมาใช้เป็นหลักฐาน สำหรับมูลค่า

ของอุปโภคบริโภคที่ประมาณ 400-650 บาท ซึ่งมีมูลค่าไม่มากนัก เพราะรัฐต้องนำอุปโภคบริโภคมาใช้กระตุ้นเศรษฐกิจทุกๆ สามเดือน

วิธีการนี้จะเป็นวิธีคัดเลือกคนที่เดือดร้อนมากที่สุดได้โดยอัตโนมัติ เพราะคนที่ไม่เดือดร้อนอย่างแท้จริง หรือคนที่พอมีงานทำอยู่ก็ยังไม่มารับ เพราะว่าไม่คุ้มกับเวลาที่เสียไป

วิธีนี้การฉ้อฉลจะเกิดขึ้นได้ ณ จุดเดียวคือ จุดขออุปโภคบริโภคจะทำให้ควบคุมง่ายแล้วยังจับตัวคนขี้โกงได้ง่ายอีกด้วย

หรือวิธีการที่จะสนับสนุนภาคการท่องเที่ยวโดยการจัดทัวร์ให้โรงเรียน ก็ให้บริษัทเอกชนไปนำเสนอราคาทัวร์กับโรงเรียนโดยวิธีการประมูลอย่างไรก็ได้ แล้วนำไปเสร็จไปขอเบิกเงินกับกระทรวงศึกษาธิการโดยตรง (ตามสเปคที่กระทรวงกำหนด) เป็นการตัดการฉ้อฉลจั้งกับการจ่ายเงินออกจากกัน

สอง เป็นที่รู้กันว่าการกระตุ้นโดยเพิ่มรายได้อาจดีกว่าการลดภาษี แต่ถ้าคิดจะลดภาษีแล้วน่าจะใช้วิธีปรับโครงสร้างภาษี เพราะภาษีลดแล้วขึ้นยาก เพราะฉะนั้นควรลดภาษีที่ควรลด แต่เก็บภาษีที่ควรขึ้น เช่น ลดภาษีให้คนชดเชย เช่น ภาษีเงินได้ แต่เก็บภาษีกับผู้ก่อมลพิษเพิ่ม การเก็บภาษีที่ดินโดยเฉพาะที่ดินรกร้างว่างเปล่า จะเป็นการกระตุ้นการใช้เงินของเศรษฐกิจให้นำที่ดินมาใช้ประโยชน์

หลักเกณฑ์ ข้อที่สาม ก็คือ แทนที่จะแจกเงินควรเปลี่ยนเป็นแจกงานแทน วิธีนี้นักเศรษฐศาสตร์คนดัง ศ.ดร.เวก บัณฑิตวิวัฒน์ ชานานนามวิธีนี้ว่า Workfare ไม่ใช่ Welfare แต่กลไกที่ต้องใช้ร่วมกันน่าจะเป็นอย่างที่ปรารถนาของส่วนท้องถิ่น ซึ่งอยู่ในพื้นที่และรู้จักคนในพื้นที่ดีกว่าใครว่างานจริง มี ฉะนั้นจะมีคนงานต่างตัวมาสมัครประจำตัวประชาชนไทยมารับงานแทน ส่วนงานที่ให้อาจจะเป็นการซ่อมแซมโรงเรียน โรงพยาบาล วัด และสถานที่ราชการ ฯลฯ

หลักเกณฑ์ ข้อที่สี่ ก็คือ ต้องระมัดระวังไม่ให้การช่วยเหลือของรัฐเป็นการทำลายทุนสังคม เช่น การแจกเงินให้

อาสาสมัครในหมู่บ้าน ซึ่งเดิมทำด้วยจิตอาสา อาจจะมีค่าใช้จ่ายเล็กน้อยพอไม่ให้เข้าเนื้อ แต่พอรัฐเพิ่มหรือแจกเงินให้กิจกรรมอาสาสมัครก็อาจทำลายจิตอาสาที่มีอยู่เดิม หลังวิกฤตเศรษฐกิจแล้วกิจกรรมจิตอาสาอาจสูญสลายหายไป

ที่สำคัญก็คือ ต้องมีกลไกติดตามตรวจสอบว่าการใช้งบประมาณถึงมือประชาชนหรือไม่ ถึงมือเมื่อไหร่ มีประสิทธิผลอย่างไร เรื่องนี้ถ้าจะให้ประหยัดงบประมาณควรให้ประชาชนช่วยรายงานผลและตรวจสอบ หรืออาจอาศัยเครือข่ายของมูลนิธิสร้างเสริมสุขภาพ

ทั้งนี้รัฐอาจจะตั้งเว็บไซต์เพื่อรับการประเมินผลและเข้าหน้าที่เก็บรวบรวมผลไปรายงาน ในกรณีที่มีการกำหนดสเปคของงานรัฐอาจขอให้หน่วยงานวิชาการ เช่น สกว. มาร่วมกำหนดสเปคของงานก็ได้

ป ัญหาเศรษฐกิจตกต่ำครั้งนี้อาจจะใหญ่หลวงนัก สหรัฐอเมริกาต้นเหตุของวิกฤตก็ได้ตัดช่องน้อยแต่พอตัวคิดอ่านจะไม่ซื้อสินค้าต่างประเทศแล้ว

รัฐบาลไทยจึงต้องคิดให้หนักว่าทำอย่างไรจึงจะกระตุ้นเศรษฐกิจได้ เพราะคิดเพียงการส่งออกก็ไม่ได้ วิธีการกระตุ้นเศรษฐกิจจึงเป็นเรื่องสำคัญพอกับบขชที่จะใช้กระตุ้น และเงินทุกบาททุกสตางค์ที่รัฐใช้กระตุ้นเศรษฐกิจมาจากผู้เสียภาษีทั้งสิ้น

การกระตุ้นเศรษฐกิจครั้งนี้ซึ่งไม่ใช่แค่คิมหันตภัยของเมืองของรัฐแต่ถึงขั้นหมิ่นหมิ่นแต่ยังเป็นความอยู่รอดของคนไทยทั้งชาติด้วย

มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด

สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่